

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83843,Baranowski-Tadeusz.html>
2021-12-09, 08:52

Baranowski Tadeusz

BARANOWSKI Tadeusz (13 IX 1910, Lwów – 24 III 1993, Wrocław), lekarz i biochemik. Syn Tadeusza, lekarza stomatologa, oraz Anny z domu Kłapcow.

B. ukończył w 1928 gimnazjum w Drohobyczu i podjął studia medyczne na Uniw. Lwowskim, pod kierunkiem J. Parnasa. W 1934 uzyskał dyplom lekarza medycyny.

Pracę naukową rozpoczął już w 1930, początkowo jako wolontariusz, potem zastępca młodszego asystenta, a następnie starszy asystent na wydziale lekarskim Uniw. Lwowskiego. W 1935–37 był starszym asystentem w Katedrze Chemii Lekarskiej Uniw. Wileńskiego, gdzie w 1936 uzyskał stopień doktora medycyny. W 1937 ponownie podjął pracę na Uniw. Lwowskim. Został tam zatrudniony jako adiunkt przy Katedrze Chemii Fizjologicznej na wydziale lekarskim. W 1939 uzyskał stanowisko docenta, habilitując się na podstawie rozprawy *Badania nad przenoszeniem grup fosforanowych przez enzymy mięśniowe*.

Po zajęciu Lwowa przez Armię Czerwoną został w 1940 profesorem nadzwyczajnym chemii biologicznej w Inst. Medycznym. W tymże roku objął stanowisko kierownika Katedry Chemii Fizjologicznej, które piastował do 1941. Podczas niemieckiej okupacji miasta prowadził zajęcia w ramach Staatliche Medizinische und Naturwissenschaftliche Fachkurse, a po upadku powstania warszawskiego 1944 podjął praktykę lekarską w Szczawnicy.

Po wojnie B. przeniósł się do Wrocławia. W 1945–50 kierował Katedrą oraz Zakładem Chemii Fizjologicznej na tamtejszym uniwersytecie i politechnice. Wspólnie z L. HirszfelDEM zorganizował wydział lekarski Uniw. Wrocławskiego (który w 1950 wszedł w skład nowo powstałej Akad. Medycznej). W 1946–47 doprowadził do utworzenia oddziału

farmaceutycznego na Uniw. Wrocławskim, został jego pierwszym dyrektorem. W 1947 wyjechał na roczne stypendium do USA. Pracował w Washington University School of Medicine (St. Louis) oraz w New York University (pod kierunkiem S. Ochoa). W 1955 uzyskał tytuł profesora zwyczajnego. W 1950–70 pełnił funkcję kierownika Katedry Chemii Fizjologicznej Akad. Medycznej we Wrocławiu. Następnie, 1970–81 był tamże kierownikiem Zakładu Chemii Fizjologicznej oraz dyrektorem Inst. Biochemii i Biofizyki. Ponadto 1955–70 kierował również Zakładem Biochemii w Inst. Immunologii i Terapii Doświadczalnej PAN im. Ludwika Hirszfelda. W 1948–49 był dziekanem wydziału lekarskiego Uniw. Wrocławskiego, a 1965–68 rektorem Akad. Medycznej we Wrocławiu.

B. zajmował się głównie biochemią białek oraz cukrów, enzymologią, a także metodyką badań biochemicznych. Do jego najważniejszych osiągnięć naukowych należało odkrycie – wspólnie z J. Parnasem – zjawiska fosforolizy glikogenu. B. dokonał tego jeszcze w trakcie studiów. W toku późniejszych badań fosforylasy glikogenowej, wydzielił pirydoksal-5-fosforan, doprowadzając do odkrycia koenzymu, który był poszukiwany w wielu laboratoriach na świecie od ok. 20 lat. Wykazał także, iż glikogen w obecności fosforanów nieorganicznych ulega rozpadowi do związków estrowych i na podstawie badań izotopowych dowiódł, że reszta fosforanowa z ATP jest przenoszona na fruktozo-6-fosforan, określił także rolę enzymów w tych reakcjach. Odkrył czynnik przeciwkrwotoczny, występujący jako zanieczyszczenie witaminy K i działający leczniczo w małopłytkowości pierwotnej, określając go jako czynnik AHF. Opracowana przez niego metoda krystalizacji albumin pozwoliła mu otrzymać kilkanaście białek w postaci krystalicznej. Wydzielił w czystej postaci krystalicznej m.in. dehydrogenazę α -L-glicerofosforanową (nazywaną w literaturze enzymem Baranowskiego) z miogenu A i określił jej liczbę obrotową oraz stałą równowagi chemicznej. Po oddzieleniu domieszek innych enzymów, B. otrzymał z miogenu A aldolazę. Opracował również nową metodę śródskórnego podawania kwaśnego hydrolizatu ACTH (kortykotropiny, hormonu przysadki mózgowej), zwiększając przy tym

dwudziestokrotnie aktywność tego leku, był także twórcą metody histochemicznego badania aktywności γ -glutamylotranspeptydazy w narządach zwierzęcych. W 1963 opublikował *Podręcznik biochemii*.

W 1954 został członkiem korespondentem, a w 1969 członkiem rzeczywistym PAN. Był również członkiem Biochemical Society w Londynie oraz Wrocławskiego Tow. Naukowego i Poznańskiego TPN. W 1954–57 pełnił funkcję prezesa Polskiego Tow. Fizjologicznego.

B. otrzymał liczne nagrody i odznaczenia, m.in.: Krzyż Kawalerski (1960) oraz Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski, Order Sztandaru Pracy II klasy (1964), nagrodę państwową II stopnia za pracę nad krystalizacją białek oraz nad wyodrębnieniem hormonu kortykotropowego (1952), a także zespołową nagrodę państwową I stopnia za wybitne osiągnięcia w badaniach nad enzymami i zastosowanie tych badań w praktyce klinicznej (1964).

Śródka; *Profesorowi doktorowi habilitowanemu Tadeuszowi Baranowskiemu w pięćdziesięciolecie pracy naukowej i pedagogicznej*, red. J. Kwiatkowski, K. Nowak, E. Rogalski, E. Wolny, Wrocław 1983; ; I. Reifer: *Tadeusz Baranowski*, „Nauka Polska” 1966, nr 5.

Marcin Dolecki

[Poprzedni](#)
[Następny](#)